

12

הצגת אישור

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

ת"צ 42822-09-18

לפני כב' סגנית הנשיא צ' צפת

המבקש

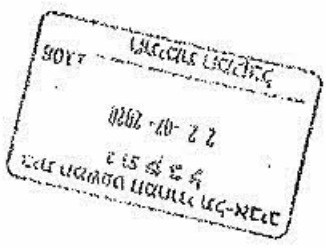
יעקב גוטמן

ע"י ב"כ עו"ד תומר ברם, ברם ושות', עורכי דין
/או איל גולדנברג, קסטנבאום גולדנברג, עורכי דין
מרח' התדהר 16, רעננה 4366518
טל: 03-5568286; פקס: 03-5568285

המשיב

בנק מזרחי טפחות בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד שרון לובצקי הס
/או שמאור גרינוולד
עמית פולק מטלון ושות', עורכי דין
מרח' ראול ולנברג 18
תל אביב 6971915
טל: 03-5689000; פקס: 03-5689001

עמדת מטעם הפיקוח על הבנקים

בהתאם להחלטת בית המשפט מיום 13.5.20, מתכבד הפיקוח על הבנקים שבבנק ישראל להגיש
התייחסותו לשאלות שנשאלו באותה החלטה. ההחלטה ניתנה במסגרת דיון בבקשה לאישור
חתימה שבכותרת כייצוגית, במסגרתה טוען המבקש כי המשיב גובה עמלות ביתר בקשר להעברת
מטבע חוץ מחשבון הלקוח אצל המשיב למוטב בבנק אחר בחו"ל. המשיב מצדו סבור כי לא נפל
דופי בגביית העמלות מושא בקשת האישור.

פנה דבר

1. התובעה חייצוגית שבכותרת עוסקת בעמלת "הוצאות סוויפט" הנגבות מלקוחות המשיב
המוגדרים כיחידים ועסקים קטנים המבצעים העברות מטבע חוץ לחו"ל ובארץ. בענייננו,
טענת המבקש היא כי המשיב גבה סכום מופרז בגין הוצאות בחן הוא נושא לכאורה בעת
שהוא משתמש במערכת תקשורת המכונה "סוויפט" מלקוחות יחידים ועסקים קטנים.
המשיב, מצידו, דוחה את טענות המבקש וטוען כי גביית הוצאות סוויפט בגין העברת מטבע
חוץ מלקוחות יחידים ועסקים קטנים נעשתה כדין.
2. בהחלטת בית המשפט הנכבד התבקשה עמדת הפיקוח על הבנקים שבבנק ישראל בארבע
הטענות העיקריות העולות בבקשת האישור של התובעה הייצוגית. כן התבקש הפיקוח על
הבנקים להידרש לשאלה בדבר אופן הביקורת על הוצאות סוויפט הנקבעות על ידי הבנק.
תחילה נציג רקע כללי לעמדת הפיקוח על הבנקים ולאחר מכן נתייחס לשאלות כסדרן.

רקע כללי

3. כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח-2008 (להלן – כללי העמלות), נקבעו על ידי נגיד בנק ישראל מכוח סמכותו לפי סעיף 9טנא) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 (להלן – החוק). סעיף 9ט לחוק קובע כי תאגיד בנקאי רשאי לגבות עמלות מלקוחות שהינם יחידים או עסקים קטנים, כהגדרתם בכללי העמלות, רק עבור מתן שירותים המנויים בתעריפון שקבע נגיד בנק ישראל (המכונה "התעריפון המלא") ובהתאם לתוצאות שפורטו בו, ותוספת הראשונה לכללי העמלות, מפרטת את התעריפון המלא - רשימה מפורטת של שירותים שבגינם רשאי תאגיד בנקאי לגבות עמלות מלקוחותיו.
4. הרשימה מחולקת לחלקים לפי נושאי השירותים, כאשר לגבי כל שירות קיימת התייחסות פרטנית. מרבית החלקים בתעריפון המלא מתייחסים לעמלות שגובה הבנק בגין שירותים שהוא מספק ללקוחותיו באופן ישיר. חלק 11 לתעריפון המלא חינו יוצא דופן, שכן הוא עוסק בהחזר הוצאות שמשלם התאגיד חנקאי לצד שלישי, אשר הינן נלוות לשירותים המפורטים בחלקים האחרים של התעריפון המלא.
5. בעוד שהתעריפון המלא קובע מהם השירותים שבגינם מותר לגבות עמלה, הוא אינו קובע את גובה העמלות או את שיעורן. ככלל, כל תאגיד קובע את גובה העמלות או את שיעורן באופן עצמאי (ככל שלא מדובר במחיר מופקח), ומפורט מיזע זה ללקוחותיו ולציבור הרחב.

התייחסות הפיקוח על הבנקים לשאלות בית המשפט הנכבד

6. חלק 5 לתעריפון המלא עוסק בשירותים בתחום "מטבע חוץ" ומונה רשימת שירותים ספציפית וסגורה בתחום זה שבגינם רשאי תאגיד בנקאי לגבות עמלה. על שירותים אלה נמנית, בין היתר, עמלת "העברת מטבע חוץ לחוץ לארץ ומחוץ לארץ" (להלן: **עמלת העברת מט"ח**).
7. כאמור לעיל, חלק 11 לתעריפון המלא כולל רשימת "הוצאות צד שלישי". מדובר ברשימה פתוחה של הוצאות שרשאי התאגיד הבנקאי לגבות בגין הוצאות ממשיות שהוציאה עבור שירותים שניתנו על ידי צד שלישי. לתאגידים הבנקאיים ניתנה גמישות מסוימת בקביעת פירוט הוצאות אלה, בכפוף לשני תנאים מצטברים: האחד, מדובר בהוצאות ממשיות (בפועל), והשני, התאגיד הבנקאי נדרש לציין בהערות לצד גביית העמלה בגין כל שירות שהוא סיפק ללקוח אם נגבות בעד שירות זה גם הוצאות בעבור צד שלישי.
8. אמנם, בתעריפון המלא שבכללי העמלות לא צוינו במפורש הוצאות סוויפט, אך בחוזר המפקח שהוזכר על ידי הצדדים - חוזר מסי ת-2235 מיום 26.6.2008 שכותרתו "הבהרות לקראת יישום הרפורמה בעמלות" - נכתב כי העמלה של "הודעה בסוויפט" בוטלה וכי ניתן לגבותה כחוזר הוצאות בלבד (נספח 2 לתשובת המשיב לבקשה לאישור, בעמ' 6).

9. לאור המפורט לעיל, בהתייחס לשאלה אי שהוצגה בהחלטת בית המשפט - עמדת הפיקוח על הבנקים היא כי תאגיד בנקאי רשאי לגבות עמלת העברת מט"ח - אשר מופיעה בחלק 5 לתעריפון המלא, וכן הוצאות סוויפט – אשר הבנק רשאי לכלול כמסגרת פרק 11 לתעריפון שלו.
10. אשר לשאלת בית המשפט בסעיף ב' להחלטה, כאמור, הוצאות הנכללות בחלק 11 לתעריפון צריכות לשקף את "ההוצאות הממשיות" המשולמות על ידי התאגיד הבנקאי לצד השלישי ביחס לשירות המסוים שמוצע ללקוח. אם אופן חישוב ההוצאה שמשלם התאגיד הבנקאי לצד השלישי אינו אחיד ביחס לכל פעולה או ביחס לכל לקוח, ומושפע מפרמטרים כמותיים, מאורך החודעה או ממאפיינים אחרים – על התאגיד הבנקאי למצוא דרך לשקף ללקוח בתעריפון את ההוצאה הממשית המקסימאלית שרלוונטית לשירות המסוים.
11. הפיקוח על הבנקים סבור כי אם תוכח עובדתית טענת המבקש לפיה מחיר הוצאות סוויפט כפי שהופיע בתעריפון הבנק לאורך השנים נותר קבוע, על אף השינויים, לכאורה, בעלות משלוח הודעת סוויפט לאורך השנים, כפי שהוצגו על ידי המבקש בפרק ד.1. לבקשת האישור, חרי שאכן מתעוררת שאלה אליה נדרש הבנק להתייחס.
12. לגבי שאלה ג' להחלטת בית המשפט - גביית הוצאות סוויפט בגין שירות העברת מט"ח בארץ או הוצאות סוויפט בגין שירות העברת מט"ח לחו"ל תלויה בשאלת האם מטבע החוץ עבר דרך בנק בחו"ל. לפי המידע המצוי בידי הפיקוח על הבנקים, העברות מטבע חוץ אכן עוברות בדרך כלל דרך בנקים בחו"ל, גם אם שני החשבונות מנוהלים בבנקים בישראל. לעמדת הפיקוח על הבנקים, נכון לבקש את עמדת המשיב בשאלה באילו שירותים לפי התעריפון המלא, הבנק גובה במקביל לעמלה בגין השירות גם הוצאות סוויפט בארץ.
13. שאלה ד' להחלטת בית המשפט הנכבד מתייחסת להבחנה בין גבייה של הוצאות סוויפט מאדם או מעסק קטן ובין גבייה של הוצאות כאמור מעסקים גדולים, כאשר המבקש טוען כי הוצאות סוויפט נכללות אך ורק בתעריפון המלא הרלוונטי ליחיד/עסק קטן ואין להן זכר בתעריפון עסק גדול (פס' 51.4 לבקשת האישור). לשאלה זו רלוונטי סעיף 2(ב) לכללי העמלות הקובע: "עמלת שרשאי תאגיד בנקאי לגבות בעד שירות הכלול בתעריפון המלא, תחושב באופן שלא תעלה על סכום או שיעור העמלה הנגבית בעד אותו שירות מתאגיד שאינו עסק קטן".
14. סעיף 2(ב) לכללי העמלות נועד להבטיח שאופן חישוב תעריפי השירותים בתעריפון יחידים ועסקים קטנים, המאפיינים פעילות עסקית, יהיה כזה שלא יעלה על תעריפי השירותים המקבילים בתעריפון העסקי החל על תאגידים שאינם עסק קטן, זאת כחלק מההגנות הצרכניות החלות ביחס למי שאין בידיו כוח מיקוח אל מול התאגידים הבנקאיים.
15. יובהר כי, ישנם שירותים הנחזים להיות זהים על פי שמם בלבד, אך אינם כאלה במועל. לפיכך, השלב הראשון ביישום סעיף 2(ב) לכללי העמלות הוא בחינה מהותית של השאלה

האם שירות המופיע בתעריפון המלא בר השוואה לשירות המופיע בתעריפון עסקים גדולים, שכן חלק ניכר מן השירותים בשני התעריפונים אינם בני השוואה.

16. העובדה כי תעריפון לעסקים גדולים אינו כולל שירות המכונה "הוצאות סוויפט" אינה מלמדת בהכרח על כך שהעסקים הגדולים לא חויבו בהוצאות סוויפט. תאגיד בנקאי רשאי לגבות הוצאות עבור צד שלישי במאוחד עם העמלה עבור השירות שהוא נותן.

17. עמדת הפיקוח על הבנקים היא כי באופן עקרוני, ככל שעלות הפעולה בסוויפט היא זניחה, (ומבלי להתייחס לגובה עמלת הסוויפט ולגובה הוצאות הסוויפט שהמשיב כאן גבה), תאגיד בנקאי רשאי לכלול בתוך עמלת הסוויפט, המופיעה בתעריפון לעסקים גדולים, גם את הוצאות הסוויפט.

18. בעניין הודון בתובענה חייצוגית שבכותרת, בהתחשב בעלות הנמוכה של הוצאות סוויפט, הפיקוח על הבנקים סבור כי צופה פני עתיד, נכון שהבנק ינקוט בגבייה של תשלום אחד הן עבור פעולת העברת מט"ח והן עבור הוצאות הסוויפט עבור צד שלישי, במקום גבייה בנפרד שלהם - גם בתעריפון המלא הרלוונטי ליחידים ועסקים קטנים. זאת על מנת לפטט הדברים ולמנוע בלבול אצל הלקוחות. בכוונת הפיקוח על הבנקים לפעול בנושא מול כל התאגידים הבנקאים הממוקחים על-ידו.

19. עוד נבקש להתייחס לטענה שעלתה בסעיף 33 לתגובת המבקש לתשובת המשיב לעניין הסכום שגובה בפועל המשיב עבור הוצאות סוויפט בגובה של 0.2100 אירו המעגל את כלפי מעלה את הסכום של 0.2095 אירו המופיע בחלק 11 לתעריפון המלא. עמדת הפיקוח על הבנקים היא כי אין מקום לעגל את שיעור העמלה הנגבה מהלקוח בפועל, לרבות בגילוי הנאות שניתן ללקוח לפני ביצוע הפעולה, אלא שיש לשקף לו את השיעור שנגבה בפועל והכל בכפוף לחוראות התעריפון המלא.

20. בטרם טיז, בתתייחס לשאלה האחרונה של בית המשפט הנכבד, יובהר כי הפיקוח על הבנקים מוסמך לפקח ולבקר את פעילות תאגידים בנקאיים מכוח סעיף 5 לפקודת הבנקאות, 1941. הפעלת סמכויות הפיקוח על הבנקים נעשית בדרך של פיקוח מבוסס סיכון. היינו, הפיקוח על הבנקים מתערב במצבים המזוהים כמוקדי סיכון, בין אם מדובר בהיבטים הנוגעים ליציבות המערכת הבנקאית או בהיבטים צרכניים. הנושא המתעורר בשאלה ב' להחלטת בית המשפט לא הוצף לפיקוח כנושא בעייתי בעבר, ומשכך הוא טרם נבדק לעומק.

עדי שם טוף ילז, עו"ד
פרקליטות מחוז ת"א - אזרחי

תל-אביב 22 ביולי 2020

פמח"א תצ/1969/20

פ.ש. 1409643